

Zmeny v subjekte podnikateľa

I. Všeobecne o zmenách v podnikateľskom subjekte	1
II. Spôsoby zmien v podnikateľskom subjekte.....	1
a) Prevod a prechod podnikateľskej činnosti na inú osobu	1
b) Zmena právnej povahy podnikateľa.....	2
c) Spoločné podnikanie viacerých podnikateľov, spájanie podnikateľov	2
d) Rozdelenie podnikateľských aktivít, rozdelenie podnikateľa (obchodnej spoločnosti)	3

I. Všeobecne o zmenách v podnikateľskom subjekte

Počas podnikania môže vyvstať potreba reagovať na zmenené prostredie a požiadavky na podnikateľa. Podnikateľ fyzická osoba môže mať záujem o ukončenie vlastného zapojenia do podnikateľskej činnosti a o speňaženie získaného postavenia na trhu (predaj zabehnutej reštaurácie). Obmedzenie rizika podnikania a ochránenie rodinného majetku pred nárokmi veriteľov z podnikania môže motivovať k založeniu obchodnej spoločnosti. Zvýšená potreba kapitálu a neochota alebo nedostupnosť úverového financovania môže viesť k požiadavke vstupu kapitálového investora, čo ale predpokladá podnikanie vo forme kapitálovej obchodnej spoločnosti (s.r.o., a.s.). Nárast objemu a zložitosti podnikania môže naopak viesť k požiadavke rozdeliť obchodnú spoločnosť na viac menších spoločností, špecializovaných na určitú časť doterajšej podnikateľskej činnosti (servisná a obslužná činnosť, marketing, rozdelenie výroby a distribúcie a podobne). Na zmenu situácie môže podnikateľ reagovať nielen zmenou podnikateľskej stratégie, ale aj akousi *štrukturálnou* zmenou nositeľa podnikateľskej činnosti - subjektu podnikania.

Pri každom prevode podnikateľskej činnosti na iný subjekt rozlišujeme medzi **verejnoprávnymi otázkami** (Kto má oprávnenie na podnikanie? Je potrebná jeho zmena, je možný jeho prevod alebo prechod? Daňové a odvodové zaťaženie?) a **súkromnoprávnymi otázkami** (Je možné previesť na druhého zmluvné a mimozmluvné vzťahy z podnikania, vlastnícke a iné práva k predmetom využívaným na podnikanie? Je potrebné renegociovať všetky doterajšie zmluvy? Bude podnikateľ zodpovedať svojim veriteľom aj po prevode podnikania na inú osobu? Aké sú registračné povinnosti? Dochádza k univerzálnej alebo individuálnej sukcesii?).

II. Spôsoby zmien v podnikateľskom subjekte

a) Prevod a prechod podnikateľskej činnosti na inú osobu

Podnikateľ (fyzická ako aj právnická osoba) môže na základe vlastnej vôle previesť svoj podnik (ako majetkový substrát svojho podnikania). **Prevod podniku** sa uskutoční zmluvou o predaji podniku (alebo jeho časti) podľa § 476 a nasl. ObchZ. Právna úprava oslabuje najmä zásadu špeciality pri vecnoprávnych dispozíciách (ktorá inak vyžaduje dostatočne identifikovať každú jednu vec, vlastníctvo ktorej má byť prevedené na nadobúdateľa) a umožňuje tak previesť na nadobúdateľa celý súbor práv a povinností podnikateľa (prechádzajú všetky práva a záväzky, čím dochádza ku kvázi univerzálnej sukcesii). Nadobúdateľ sa *ex lege* stáva oprávneným a zaviazaným v súkromnoprávnych právnych vzťahoch prevodcu, ten však za splnenie záväzkov ručí. Prevodca a nadobúdateľ nemusia mať rovnakú právnu formu, je možný aj prevod podniku fyzickej osoby na akciovú spoločnosť. Špeciálna úprava platí pre pracovnoprávne vzťahy (prevod podniku ≠ prevod hospodárskej jednotky podľa § 28 ZP) a pre predaj podniku v konkurze (§ 27 ZoKR). Po verejnoprávnej stránke nedochádza k prechodu verejnoprávnych pozícií ani záväzkov (NS SR sp. zn. 2 M Cdo 11/04 z 30. júna 2005, R 38/2007, [II. ÚS 25/2013 z 24. januára 2013](#)).

Od prevodu podniku podnikateľa sa žiada odlišiť **prevod účastí na obchodnej spoločnosti**, ktorá vykonáva podnikateľskú činnosť (napríklad prevodu obchodného podielu jediného spoločníka v s.r.o. prevádzkujúcu zabehnutú reštauráciu). Transakcia má

síce podobný ekonomický význam, ako predaj podniku, ale má iné právne následky, iné strany zmluvy a podobne. V tomto prípade navyše nedochádza k zmene v subjekte podnikateľa.

Pri smrti podnikateľa fyzickej osoby sa jeho podnik stáva predmetom dedenia, môže dôjsť k **prechodu podniku**. Osobitne je upravená *možnosť* dočasne pokračovať v podnikaní po smrti podnikateľa jeho dedičmi (§ 13 ŽZ) s následným usporiadaním verejnoprávných povinností (získanie živnostenského oprávnenia), pričom je dedičom uložená povinnosť prispôbiť obchodné meno (§ 11 ods. 1 ObchZ).

b) Zmena právnej povahy podnikateľa

Podnikateľ fyzická osoba môže mať záujem na tom, aby jeho **podnikateľskú činnosť prevzala právnická osoba** a opačne. Právne predpisy nepredpokladajú transformáciu FO na PO a naopak pri zachovaní identity subjektu (určitou výnimkou je prevzatie imania v.o.s. jej posledným spoločníkom podľa § 88a ObchZ). Prevod podnikania FO na PO je spojený s prevodom podniku na obchodnú spoločnosť a to rozličnými spôsobmi.

Podnikateľ fyzická osoba môže založiť *novú* obchodnú spoločnosť a ukončiť svoju vlastnú podnikateľskú činnosť. Podnikateľ, fyzická osoba ale môže previesť svoje podnikanie (podnik) aj na *už existujúcu* spoločnosť, a to bez ohľadu na to, či sa stane alebo nestane jej spoločníkom.

Podnikateľ sa môže ale nemusí stať spoločníkom obchodnej spoločnosti, ktorá prevezme jeho podnikateľskú činnosť. Prevod doterajšieho podnikania fyzickej osoby na obchodnú spoločnosť sa môže uskutočniť *vkładom podniku* (podnik ako nepeňažný vklad). V tomto prípade sa podnikateľ vkladajúci podnik stáva nevyhnutne aj spoločníkom obchodnej spoločnosti. Prevod podnikania fyzickej osoby na obchodnú spoločnosť sa ale môže uskutočniť aj bežným *prevodom podniku*, pričom sa nevyžaduje, aby prevádzajúci bol spoločníkom obchodnej spoločnosti nadobúdajúcej jeho podnik. Ak je prevádzajúci spoločníkom nadobúdateľa (napríklad už prevzal záväzok na peňažný vklad alebo kúpil účasť na spoločnosti od iného spoločníka), uplatnia sa pri prevode podniku v prospech spoločnosti pravidlá o skrytých nepeňažných vkladoch (§ 59a ObchZ). Verejnoprávne pozície sa prevodom podniku alebo jeho vkladom nemenia a obchodná spoločnosť nadobúdateľ musí mať vlastné živnostenské oprávnenie.

Osobitný prípad zmeny v podnikateľskom subjekte je dobrovoľná¹ **zmena právnej formy obchodnej spoločnosti a družstva** (nie však iných právnych foriem právnických osôb – pozri § 69b ObchZ). Nedochádza k zrušeniu (ani k zániku) a založeniu (ani k vzniku) novej právnickej osoby, ale len k preklasifikovaniu jej právnej formy, pričom identita subjektu ostáva zachovaná. Nedochádza k právnej sukcesii (opačne [III. ÚS 133/2011 z 14. júna 2011](#)), preto nenastáva ani zmena v subjektoch právnych vzťahov, do ktorých spoločnosť vstúpila a to bez ohľadu na to, či sú verejnoprávnej alebo súkromnoprávnej povahy. Napriek tomu, že nedochádza k obsahu právnych vzťahov v subjektoch sú pri zmene právnej formy obchodnej spoločnosti jej veritelia osobitne chránení (pozri § 69b ObchZ). Obchodná spoločnosť po zmene právnej formy môže pokračovať v prevádzkovaní živnosti (§ 14 ŽZ).

c) Spoločné podnikanie viacerých podnikateľov, spájanie podnikateľov

Viacero samostatných podnikateľov, či už fyzických osôb alebo právnických osôb môže podnikateľ spoločnými silami. Väzby medzi podnikateľmi môžu byť rozdielnej intenzity, od krátkodobej spolupráce až po založenie novej obchodnej spoločnosti.

Pravidelne je spolupráca medzi podnikateľmi krátkodobá (dočasná) za účelom **splnenia spoločného účelu** (napríklad účasť vo verejnom obstarávaní a realizácia zákazky, spoločné financovanie či výstavba projektu, historicky). Vnútorý vzťah medzi podnikateľmi sa

¹ Stranou nechávame zákonom stanovené prípady transformácie, zmeny právnej formy niektorých právnických osôb (v súvislosti s privatizáciou, ale napr. aj v súvislosti s reorganizáciou systému zdravotného poistenia)

spravuje *zmluvou o združení* podľa § 829 a nasl. OZ, vonkajšie vzťahy, vrátane zodpovednosti jednotlivých členov združenia voči tretím osobám, sa posudzujú podľa § 835 ods. 3 OZ (Pozri [NSSR sp. zn. 4 Obo 30/2007 z 26. februára 2008](#), podmienky a rozsah zodpovednosti v zmysle tohto ustanovenia je ale sporný!). Historicky je tento spôsob spolupráce podnikateľov označovaný aj ako konzorcium (zmluva o združení podľa § 106za + § 360a HospZák). Nevytvára sa nový subjekt. V dôsledku spoločného podnikania nevzniká spoločný podnik, ale každý z podnikateľov má vlastný podnik, do ktorého budú patriť aj práva a majetok získaný spoločnou činnosťou ([NSSR sp. zn. 4 Obo 254/2006 z 22. januára 2008](#)). Navyše, ak viacerí **podnikatelia vystupujú pod spoločným označením**, zodpovedajú spoločne a nerozdielne za záväzky vzniknuté pri podnikaní (zmluvné aj mimozmluvné záväzky). Aj v tomto prípade je ich vzťah spravovaný zmluvou o združení podľa OZ. Pri každom zosúladenom postupe podnikateľov je potrebné skúmať, či nejde o zakázaný kartel.

Spolupráca samostatných podnikateľov môže prerásť do trvalejšieho, organizačného resp. **štrukturálneho prepojenia** napríklad v podobe nadobudnutia vzájomných častí na obchodnej spoločnosti, vytvorenia rozličnej koncernovej, holdingovej štruktúry, prípadne k vytvoreniu spoločného podniku (spoločnej obchodnej spoločnosti).

Najzásadnejšou formou organického spojenia aspoň dvoch podnikateľských subjektov – obchodných spoločností je ich **zlúčenie** alebo **splynutie**. V oboch prípadoch ide o dobrovoľné zrušenie aspoň jednej obchodnej spoločnosti bez likvidácie (§ 69 ObchZ) s univerzálnou sukcesiou, v rámci ktorej celé imanie aspoň jednej zanikajúcej obchodnej spoločnosti prechádza na už existujúcu nástupnícku spoločnosť (zlúčenie), alebo imanie aspoň dvoch zanikajúcich spoločností prechádza na novovzniknutú nástupnícku spoločnosť (splynutie). Nástupnícka spoločnosť môžu ďalej pokračovať v prevádzkovaní živnosti (§ 14 ŽZ).

d) Rozdelenie podnikateľských aktivít, rozdelenie podnikateľa (obchodnej spoločnosti)

Podnikateľ môže **časť podnikateľských aktivít preniesť** na iný subjekt, alebo zabezpečovať iným subjektom (všeobecne, tzv. *outsourcing*). Takýto prenos aktivít môže byť iba na *funkčnej* úrovni, napríklad vo forme ukončenia určitej činnosti alebo prevod časti podniku na tretiu osobu a objednanie si plnenia týchto činností od tejto tretej osoby, alebo na *štrukturálnej* úrovni, vo forme vyčlenenie určitej aktivity na nástupnícku obchodnú spoločnosť. Pochopiteľne, *štrukturálne* zmeny sú prípustné iba pri obchodných spoločnostiach.

Právne predpisy neupravujú **odčlenenie právnickej osoby**, teda vznik novej právnickej osoby odčlenením z pôvodnej obchodnej spoločnosti. Takýto zámer je možné realizovať vytvorením novej obchodnej spoločnosti, na ktorú bude následne prevedená časť podniku. Novovznikajúca právnická osoba však nebude univerzálnym právnym nástupcom jej „predchodcu“.

Obchodná spoločnosť ale môže byť rozhodnutím jej spoločníkov zrušená a **rozdelená**. Podobne, ako v prípade zlúčenia a splynutia, aj s rozdelením je spojená univerzálna sukcesia a vstup nástupníckych spoločností do práv a povinností predchodcu (preto nie je potrebná likvidácia). Imanie prechádza na už existujúce (*rozdelenie zlúčením*) alebo na novovzniknuté obchodné spoločnosti. Vzhľadom na zvýšené riziko sú veritelia chránení solidárnou zodpovednosťou nástupníckych spoločností voči veriteľom predchodcu (§ 69 ods. 4 ObchZ). Podobne ako pri zlúčení a splynutí, nástupnícke spoločnosti môžu ďalej pokračovať v prevádzkovaní živnosti (§ 14 ŽZ).